SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2044

av Yusuf Aydin (KD)

Stärkt legitimitet och säkerhet i det svenska valsystemet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att införa en kvalificeringstid för svenskt medborgarskap som krav för valbarhet till riksdagen samt att genomföra en konsekvensanalys av ett sådant införande, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera personvalssystemet i riksdagsval genom att höja personvalsspärren till 8 procent av partiets röster i valkretsen samt införa krav på minst 1 000 personröster för att en kandidat ska kunna bli personvald och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka identitetskontrollen vid röstning genom att huvudregeln ska vara att väljaren själv styrker sin identitet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Det svenska valsystemet har under lång tid kännetecknats av högt förtroende, stark legitimitet och bred folklig förankring. Samhället förändras emellertid kontinuerligt och demokratin behöver fortlöpande värnas och utvecklas. För att säkerställa att

allmänhetens förtroende för valprocessen även fortsättningsvis är starkt finns det skäl att se över delar av valsystemet i syfte att stärka både dess legitimitet och motståndskraft.

Riksdagen är Sveriges högsta folkvalda församling. Dess ledamöter fattar beslut om rikets lagstiftning, statsbudget och andra för riket väsentliga frågor. Uppdraget innebär ett stort ansvar för landets framtid och förvaltningen av demokratin.

Det finns därför skäl att överväga om kraven för valbarhet till riksdagen bör stärkas. En möjlighet är att införa ett krav på att en person ska ha varit svensk medborgare under en viss sammanhängande tid innan han eller hon kan väljas till riksdagsledamot. Ett sådant krav skulle bidra till att säkerställa en långsiktig förankring i det svenska samhället, dess demokratiska traditioner och dess institutioner. Regeringen bör därför utreda möjligheterna att införa en kvalificeringstid samt en konsekvensanalys för svenskt medborgarskap som villkor för valbarhet till riksdagen.

Personvalssystemet infördes för att ge väljarna ett ökat inflytande över vilka kandidater som ska representera partierna i de folkvalda församlingarna. Systemet har i många avseenden varit framgångsrikt och bidragit till att stärka kontakten mellan väljare och förtroendevalda.

När det gäller valet till riksdagen finns det samtidigt anledning att säkerställa att kandidater som kryssas förbi partiernas fastställda listor har ett brett och tydligt stöd bland väljarna. I dag kan en kandidat bli personvald med stöd av en relativt begränsad andel av partiets väljarkår.

För att stärka legitimiteten i personvalssystemet vid riksdagsval bör personvalsspärren höjas till 8 procent av partiets röster i valkretsen. Därutöver bör en kandidat endast kunna bli personvald om denne samtidigt erhåller minst 1 000 personröster. En sådan reform skulle innebära att personval får genomslag endast när en kandidat har ett tydligt och omfattande stöd bland väljarna. Samtidigt bevaras väljarnas möjlighet att påverka vilka personer som ska företräda dem i riksdagen, samtidigt som de demokratiska nomineringsprocesserna inom partierna ges större tyngd.

Förtroendet för valprocessen bygger på att varje röst avges av rätt person och att valets integritet kan upprätthållas. Det är därför viktigt att systemet utformas så att risken för felaktigheter och missbruk minimeras.

Huvudregeln bör vara att den som röstar själv styrker sin identitet genom godkänd identitetshandling eller annan säker identifieringsmetod. Möjligheten att låta en annan person intyga väljarens identitet bör begränsas kraftigt och endast användas i särskilda

undantagsfall. Det bör även utredas hur identitetskontrollen kan moderniseras genom säkra digitala lösningar. Genom tydligare regler för identifiering vid röstning stärks både rättssäkerheten och allmänhetens förtroende för valsystemet.

Sveriges demokrati är stark, men dess institutioner måste fortlöpande utvecklas för att möta nya utmaningar och upprätthålla medborgarnas förtroende. Genom att utreda skärpta krav för valbarhet till riksdagen, reformera personvalssystemet i riksdagsval och stärka identitetskontrollen vid röstning kan legitimiteten i det svenska valsystemet ytterligare förstärkas.

Ett mer robust valsystem bidrar till att stärka demokratin, öka väljarnas förtroende och säkerställa att folkstyret står starkt även inför framtida utmaningar.

Yusuf Aydin (KD)